

РЕШЕНИЕ
жюри районного (городского) тура
республиканской олимпиады школьников
2023-2024 учебного года

На районном (городском) этапе олимпиады приняли участие 6 учащихся 10 класса.

Учитывая результаты качество выполненных работ, жюри предлагает по предмету қоғам тiлi мен әдебиетi присудить I, II, III места следующим учащимся:

п/п	Ф.И. участника олимпиады	Город/район/	Класс	Школа	Всего баллов	Место
1	Қажымаршаев Қурман	Актог к/н.	10	М. Әуезов аты ж.б.б.ш.	38	II
2	Рахат Әдемет	Актог к/н	10	КГЧ ДШ мн. Н.Арабаев	35	III
3	Саттарұлы Қасым	Актог к/н	10	Қ.Курманов аты ж.б.б.ш.	38	II
4	Махамбет Қурдос	Актог к/н	10	КГЧ ДШ мн. Қараш	42	I
5	Стамбат Тұрсын	Актог к/н	10	З.Б.Әбдішев аты ж.б.б.ш.	36	III
6.	Тайырұлы Рахым	Актог к/н.	10	С.Қалиев аты ж.б.б.ш.	34	III

Направить на областной этап олимпиады следующих учащихся:

п/п	Ф.И. участника олимпиады	Город/район/	Класс	Школа	Всего баллов	Место
	Махамбет					
	Қурдос					
	Мырзахалидов	Актог к/н	10	КГЧ ДШ мн. Қараш	42	I

Дата проведения 20.12.2023

Жюри Қурманбаева Ж.К. Руфф

Жюри Әбдіқалиева Т.А. Руфф

Жюри Аманжолбеков Қ.А. Руфф



Жалпы білім беретін пәндер бойынша 9-11 (12) сынып оқушыларына
арналған Республикалық олимпиаданың аудандық кезеңі

Районный этап Республиканской олимпиады для учащихся 9-11 (12)
классов по общеобразовательным предметам

Қатысушылардың жұмыстарын шифрлауға арналған титул парағы
Титульный лист для шифрования работ участников

Шифр: КТ-10-01
(бақылаушы толтырады)
(заполняет наблюдатель)

Пән (предмет): Қазақ тілі мен Әдебиеті

Облыс/қала (область/город): Қарағанды облысы

Аудан (район): Ақтоғай

Тегі (Фамилия): Қайырман

Аты (Имя): Рахым

Оқыту тілі (Язык обучения): Орысша

КР-10-01

Шифрды ұйымдастырушы толтырады
Шифр заполняется организатором

Қатысушының шешімдерін толтыруға арналған өріс / Поле для заполнения решений участника Парақ / Страница № 1

1- тапсырма

1-Б, 2-В, 3-Ә, 4) А

2- тапсырма

Қазақ халқының дәстүрі туралы тіршілігі тұрғымен жетікелгенде

3- тапсырма

Қазақ халқына Дәуден үлкен қыр екен, Дәумен үлкен жоқ екен деп айтуға
мақал қосар едім

4- тапсырма

Дәстүр мен Әділ

Әсе Құрмаштың сағаты

Уақыттың бос өткені өмірдің бос кеткені. Уақыт адам өміріндегі бастан құрдым-
лықтардың бірі. Себебі уақыт қайтып қалмайды, сондықтан бос уақытты ысрап
етпей тиімді қолдану білу керек. Себебі, қазіргі ғылым мен техникасын дамыған
уақытта біздің қолымызда, уақыт - ақша деген қағида қалып тұрған. Сонымен
уақытты қалай тиімді пайдалану керек? деген сұраққа мен келесідей ақыл - кеңес
беретін едім. 1. Жоспар құру. Бір күнге, аптаны, айға немесе бір жылға
жоспар құру - маңызды істерді ойдағыдайға көмектеседі. 2. Басталған ісімізді
айдаңыз қалдырмай, алдымен бір істі бітіріп, сосын келесісіне көшіміз. 3. Құрдымды
атқарылған істерге тапшырау жасау. 4. Мүмкіндікпен келіп қалдырмау. 5. Бүгін
және осы күндер қандай жұмыстар маған пайда әкелді? Осы сұрақты өз өзімізде
арнайы қойып жүрмей абыр, Бұл өзімізді тәрбиелеуге уақыттың ұрпағы
пайдалануға көмектеседі. 6. Уақытымызды босқа алатын теледидар көру, әлбетте
жаманға өткізу теледидар арқылы ұзақ сөйлесу. Сонымен біз уақытымызды бос өткізбей
өмірімізді мақсатты ете білейік дегім келеді.



Жалпы білім беретін пәндер бойынша 9-11 (12) сынып оқушыларына
арналған Республикалық олимпиаданың аудандық кезеңі
Районный этап Республиканской олимпиады для учащихся 9-11 (12)
классов по общеобразовательным предметам

Қатысушылардың жұмыстарын шифрлауға арналған титул парағы
Титульный лист для шифрования работ участников

Шифр: кв-10-01
(бақылаушы толтырады)
(заполняет наблюдатель)

Пән (предмет): Қазақ тілі мен әдебиеті

Облыс/қала (область/город): Жарма ауданы

Аудан (район): Жарма ауданы

Тегі (Фамилия): Қасымқариев

Аты (Имя): Журағал

Оқыту тілі (Язык обучения): Қазақ

Абайдың қарасөзіндегі "Ақыл, қайрат, кеуекті бүгдей ұста" сөзінің маңы мен ма.
Талап, еңбек, терең ой, қанағат, рақым ойлап қой,
Бес асыл іс көңеліңді.

Абай Шұнанбайұлының қарасөздерінің негізгі мақсатына адамгершілік қасиеттеріне, адамгерші болмысына және талапкерлік идеясына негізделеді. Сол адамгерші болмыстың саралап көрсетілген қарасөздерінің бірі 32-ші қарасөз.

Қарасөз жемісі бойынша үш кейіпкер, яғни ақыл, қайрат, кеуек өзара ой талқы жасап, адам бойындағы өз бейнесін салыстыра бастайды. Ойға қорытындысы болған соң, үшеуі ылымға барап, өз жасауларына алады.

Маңада сөйкес бірікпей, бір-біріне бұл үшеуі адамды көре аспайды. Яғни ақыл, қайрат, кеуекті бірігіліктен ұстамау, адам болмысын арттыр, өрне кеуек "Неге тек біреуін қолданбаса?" деген сұрақ тұсындағы жұмыс. Осы сұрақ жасауға табылмай. Мәселен; жемісін қайратты аласың, ақылды, кеуексіз жеміс бірін қайрат салған кеуекке адамға бір мұддат бермейді, құр бос кеуек жемісін кеуекке болып қала береді. Енді ақылды аласың, ақыл адамның сана тәрбиесі, бірін кеуексіз жемісін кеуекке адам жасауға да әкеледі, бірақ тақарулық ұстемдік етеді. Ақылды, қайратты кеуек әлсіздік пен сөмке үшін алып келеді.

Қорытындылай келе, ақылда, кеуекке, қайратта бір-біріне ұдайы бармайды. Осы қарасөз бізге адамгершілік қасиеттерді бүгдей қолдануға шақырады. Бір жемістен қарасөзде бірік ұғалма да қолданалады. Яғни бірікпей, ынталық адам бейнесі бұлақтар болмай. Сол үшін ақыл, қайрат, кеуекті бүгдей ұстайық, ағайын!

1. Мәжеледегі жұмыс - 8

2. Өмірлік жұмысқа берілген - 8

3. Тәжірибелік талғамдардың сауытталуы - 7

4. Жіккінің шынайылығы - 8

5. Орфографиялық, пунктуациялық және сөздік - 7



Жалпы білім беретін пәндер бойынша 9-11 (12) сынып оқушыларына
арналған Республикалық олимпиаданың аудандық кезеңі
Районный этап Республиканской олимпиады для учащихся 9-11 (12)
классов по общеобразовательным предметам

Қатысушылардың жұмыстарын шифрлауға арналған титул парағы
Титульный лист для шифрования работ участников

Шифр: кф-10-02
(бақылаушы толтырады)
(заполняет наблюдатель)

Пән (предмет): Қазақ тілі, әдебиеті 10

Облыс/қала (область/город): Қарағанды

Аудан (район): Ақтөбе

Тегі (Фамилия): Бахат

Аты (Имя): Алмас

Оқыту тілі (Язык обучения): қазақша

Қатысушының шешімдерін толтыруға арналған өріс / Поле для заполнения решений участника Парақ / Страница №

Әссе.

Ақбілек бағалымыз қайсар жүзді деген оймен толықтай ұсынамын.
Мәсәліте «Ақбілек» романындағы заманмен қазіргі заманғы салыстырасы.
Ол көз өте қайып болған. Бағалы жүздеріміз өте ауыр болған.
Міне бұл тұрғыдан тұрап деген дегенге барады. Ақбілектің өмірін
құрап өзгеріспен бастап қарасыз. Шыны - мәтін өмір үшін көле тарту
Ақбілектен Ақбілектің анасына қарастырып келуінен басталады. Ақбілек
Ақбілектің анасы жүзді аналарға берісі келмей Ақбілекті тасырып
қайта. Бірақ Ақбілекті ұстап алды. Аналар Ақбілекті өмір келмейтін деп мәтін
ға, анасы келіп әлде басқа қаралай артамыса кетті. Аналар анасын
арқау арқылы Ақбілектің көңіліне өткізді. Солайша Ақбілектің көз алды
ға мұқият өмірмен, түр қызығын тартып болған анасы қайта мәтін. Ақбілек
өмірінде қайыптыққа ұшырап қарай кетті. Анасының көз алдында қайып
болғандықтан көңілден артық қарастырып көз деп айтамын. Аналар Ақбілекті
қандай қайыптық алып кетті. Ол кісі ме? Ол қайда? Кісіні неге ауыр
өмірін бір үйге қарай қайта. Кісі жүзді қарай оны алып қана алыады.
Аналар кетіп бара мәтінде Ақбілекті мәтінді қарастырып кетеді.
Ақбілек мәтінді қандай қарай қайта. Мәтінде қарай болды. Ол қарай
бара мәтінде қарастырып мәтінді қана алып қайта. Ақбілек
қарастырып артамыста «Қарай келіп қарай етті...» деген үйдіңде
айтамын Ақбілек. Батыр жүз болғандықтан қарастырып теңе алды. Мәтін
аның ауырына алып есен келіпті дегенмен. Қарай өмірді қарайша
қарайтыңқы көре тұра алып қарай ауырына қарайды. Ауыр адамдар
Ақбілекке қарастырып не істейді екен деп мәтінді білседе, кісі өмірін
өміріне жүзді кісіне Ақбілек көле бермей, мәтінді құрай
тұрады. Мәтінді есең айтамын дегенмен бұл Ақбілек батыр жүз
өміріне деген. Ақбілек - бағалымыз қайсар жүзді, мен үшін батыр тұра.



Жалпы білім беретін пәндер бойынша 9-11 (12) сынып оқушыларына
арналған Республикалық олимпиаданың аудандық кезеңі
Районный этап Республиканской олимпиады для учащихся 9-11 (12)
классов по общеобразовательным предметам

Қатысушылардың жұмыстарын шифрлауға арналған титул парағы
Титульный лист для шифрования работ участников

Шифр: кф-10-03
(бақылаушы толтырады)
(заполняет наблюдатель)

Пән (предмет): Қазақ тілі мен әребісі 10

Облыс/қала (область/город): Қаратаңғар облысы

Аудан (район): Ақтоғай ауданы

Тегі (Фамилия): Саттарұлы

Аты (Имя): Зрасоң

Оқыту тілі (Язык обучения): Қазақша

Абайдың қара сөзіндегі „Ақыл, қайрат, жүректі бірдей ұста“ сөзінің мағынасын айтпас бұрын, қара сөзге не айтқандығын айтпай кетесің. Ақыл, қайрат, жүрек пен мақтыммен деп те айтсаң болады. Дәуірдің шешімін таба алмай болмайтын түрлері. Үшеуі өздерінің тақсап қасиеттерін айтпай, мен күштімін деп айтсаң болады. Соңрағы болмаймын, айтқанды: Ақыл сен білімнің көзінсің. Сен болмасаң білім мыңа кірмейді. Бірақ сен тақсап олармен қатар таман оларға да саласың деген. Қайрат сен болмасаң адам баласын еңбек ете алмайды. Тақсап істерді тасуға күш жұмсайсың. Бірақ сен тақсап алуға бұлықсаң таман әрекеттерге барасың. Үшеуінің ішінде мен жүректі тақсаймын. Себебі: жүрек өмірдің көзі. Ақыл сенің таман оларға қарсап болатын ол жүрек. Бірақ үшеуін біріксең бәрінен күшті боласың. Қазақ халқына мақал бар, „Бірлік-тебі тірлік“ деген. Бұл мақал тақсап-тақсай шоларыммен. Себебі: тақсап бөлігің істеген жұмыстан, бірігің істеген жұмыстан бәрі байрасап көп, әрі тез. Ақыл, қайрат, жүрек үшеуін біріктірсе сақатты, білімді, еңбеккер адам тақсап болады. Қазіргі заманға сай адам. Болмай алып қарасаң жүректі адам ол тақсап тақсап деп әрекет етеді. Ақылға адам айтамын, білімге тақсап әрекет етеді. Қайратта адам күшпен сенеріңе әрекет етеді. Ал енді ойнап қарасаң тақсап тақсап үшеуін біріктіріп, бірдей ұстап әрекет тасасаң тақсап болады. Әрине үшеуін бірдей ұстасаң тақсап тақсап тез, әрі өнімді болап шолары.

Менің ойымша біріккен ел болса, "Тірлік-түрлі тірлік,
Абайдың қарасөздері, "Ақол, қайрат, түректі бірдей ұста"
сөздің маңнасы осында. Мен күштімін деп болжарың,
бір топта қатсеті жоқ. "Боліменгі бәрі тейі" деген
атам қазақ. Боліменгі орманға керісінше бірдейлігіз
керек деп ойлаймын. Әр адам өзінің өзін қи
қасиетін тізімге ұстау керек, және түрекке білетуі
керек. Нақтылап айтсақ мен қарасөздері боліменгі,
айтқан мәселіміне келісеміз. Осылай мен өз ойым-
ды қорытындылаймын.



Жалпы білім беретін пәндер бойынша 9-11 (12) сынып оқушыларына
арналған Республикалық олимпиаданың аудандық кезеңі

Районный этап Республиканской олимпиады для учащихся 9-11 (12)
классов по общеобразовательным предметам

Қатысушылардың жұмыстарын шифрлауға арналған титул парағы
Титульный лист для шифрования работ участников

Шифр: к/л 10-04
(бақылаушы толтырады)
(заполняет наблюдатель)

Пән (предмет): Қазақ тілі те әдебиеті 10

Облыс/қала (область/город): Барағанұста

Аудан (район): Ақтау

Тегі (Фамилия): Стамбеков

Аты (Имя): Аушар

Оқыту тілі (Язык обучения): Қазақ тілі

Қатысушының шешімдерін толтыруға арналған өріс / Поле для заполнения решений участника Парақ / Страница № 1

"Адам байрақ, тұркіті біргей ұста,
Абай-әдебітіміздің көр тұтасы. Ол өзінің
үлкен айа мен тігер ықпалымен халықтың
тұркік таулай ауда. Абайдың әр дара сөзін-
де өзінің ерекше мән мен сипаты бар.
Она "Адам, байрақ, тұркіті біргей ұста" деген
дара сөзінде байқай аламыз. Абай бұл сөзінде
адам бойындағы қасиеттерді баламай
отарлап, халықтың ай тастайды. Ақи, ақиқат
та түскен әр тағдырда ақылмен, байрақ-
тігермен, ай-санасымен таңалып шыққан
пән. Адам бойындағы әр қасиеттің өзінің
бір өзінің бір ерекшелігі бар. Ол дұрыс
пайдалану адамға байланысты. Абайдың
дара сөзінде бұл қасиеттер көркем
мінез бауында. Менің айымша Ұла
Абайдың барлық дара сөзін мәнгеріп, ай-
санасынан откізін адамға мінез
көркем, адам айа тігері болатына аңыз.
Сөзді, Абай дара сөзінде әр бір сөздің
астанда астарына ақиқат пән.
Адамның еңке-сүйі, байрақ пен тағдырлық-
ті, тұркік-тің айында саралай
аламыз. Абай не тек осы үш қасиетті
айтты? Сөзді бұл қасиет әр пәннің
мінез-құлқына аша алатын пәннің біріктірілген.
Біз пәнде болатындайтан өмірге бәрін біліп

кәсіміміз бірақ түрек, ішкі түйсігіміз
ке қалайтпанын білтіп таптық ишме.

Абай атамыздың айтқанын келіні де осы
деп ойлаймын. Сөзді түрек ақыл, байрақ
пен бірікпе әр бір мағдайда ақыл бақыла
дүрөк ишім қабилдап, кетісетіктері
кетеді. Сү бастамап, шайықпабау.

Қорықпаудың келе Абай бұл
қарасыңда қалауға мағына ой - ұсынап,
бәй түзеді. Абай жем шайықпаудың
ұша тұра. Абайдың сөзі қарағ әдебиетін -
де алтын сүйіктерімен мағдай тис деп
сөзаймын.

1. Мағдайыңдағын таптықпауы - 7
2. Әрбір түркілікпен беріледі - 7
3. Рәсімдерді таптықпауы сақталма - 8
4. Бірінің шайықпауы - 7
5. Орфографиялық, пунктуациялық
еремелердің сақталмауы 7
жалпы ұнады - 36



Жалпы білім беретін пәндер бойынша 9-11 (12) сынып оқушыларына
арналған Республикалық олимпиаданың аудандық кезеңі
Районный этап Республиканской олимпиады для учащихся 9-11 (12)
классов по общеобразовательным предметам

Қатысушылардың жұмыстарын шифрлауға арналған титул парағы
Титульный лист для шифрования работ участников

Шифр: kl-10-05
(бақылаушы толтырады)
(заполняет наблюдатель)

Пән (предмет): Қазақ тілі мен Әдебиеті

Облыс/қала (область/город): Қарағанды

Аудан (район): Ақтоғай

Тегі (Фамилия): Махамбет

Аты (Имя): Жұрдос

Оқыту тілі (Язык обучения): Қазақша

К.1-10-05

Шифрды ұйымдастырушы толтырады
Шифр заполняется организатором

Қатысушының шешімдерін толтыруға арналған өріс / Поле для заполнения решений участника Парақ / Страница №1

Абайдың қарасөзіндегі "Ақыл, Ғайрат, жүректі
бірдей ұста" сөзінің мәні мен маңызы.

"Ақыл сөзді іздесең,
Абайда оқы, ерікбе.

Адамдыққа көздесең,

Мат тақырып ал көңілге" - деп Сүттанмағамбет Төралиев
атамыз айтқан кеткендей, Абай атамыз сөздің мартанын
тізбекке тізіп, адамдыққа барар жолда бізге нұсқап
кетті. Абай Ғұнбайұлының шотаршыларынан өз
заманындағы өмір шындығын және ақындығының жаңа -
шындық сипатын көрсетіп. Оларды өнерге, білімге, ғылымға
мақсатта әрі жанға жайла, жүрекке жолға тиіп өзгеріс-
ті өзін баурап алады.

Абайдың қарасөздері - өмір тәжірибесінен туған ой
мәңгіліктің қорытындысы. Ақыл қарасөздеріне жолықты
өнер-білімге, ғылымға - бірлікке үндеу, адамгершілік
және ұлт бойыншағы ұнамсыз мінез-қолық қатқаларды
санау мәселелері көтеріледі. Абай қарасөздері тақырып
және идеялық жағынан алғанда ақынның өлеңдерімен астасып,
сабақтасып жатады. Абай өзінің "Ой жеткіші" сөзінде
Ақыл, Ғайрат, Жүрек өзара алатын еңгі туралы
философиялық ой түйгендігі айтылады. Қарасөзде Ақыл, Ғайрат,
Жүрек үшеуі өнерлерін айтатын, таласып келіп,
Ғылымға түсінеді. Ғылым үшеуінде де жақсы, жаман
қасиеттерін дәл сипаттап, әділ айтады. "Осы үшеуін
басындағы қос, бәрін Жүрекке білет, үшеуін ала болсаң,
мен Жүректі жақтағым", - деп өз тәрелігін айтады.
Демек, Абай жүректі, яғни әділет.

Парақтың артқы жағын толтырмаңыз / Обратную сторону листа не заполнять

ОҚУ АҒАРУ МИНИСТРЛІГІНІҢ
"ДАРЫН" РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМ-ПРАКТИКАЛЫҚ ОРТАЛЫҒЫ
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК ҚАЗЫНАЛЫҚ КӨСІРДІСІ

КВ-10-05

Шифрды ұйымдастырушы толтырады
Шифр заполняется организатором

Қатысушының шешімдерін толтыруға арналған өріс / Поле для заполнения решений участника Парақ / Страница № 2

ниесе, ар-ұят, рағым, мәйірбандық бастау - жүректі бірінші орында қояды. Абай үшін де, қоғам үшін де Ақыл, Ғайрат, Жүректің бірігі ең маңызды болып саналады. Бірақ, қазіргі қоғамда үйкенмен ұят, кішіден рағым кетіп, жүректі маза сақтай алмай, ақылда қор болып, ақыл мен ғайратты жақсолоу мен жалаңдыққа қатыр жұмыс жүрген адамдардың қаншама?

Абай "Ақыл, Ғайрат, Жүректі бірдей ұста, сонда талық боласың еден ерек", - деп, өзінің "Жүзде бір сұлуқ мұз-ақыл зерек" өлеңінде тілге тиек етеді. Тасымда да егерде Ақыл, Ғайрат, Жүрек бірнеше, қолыңда итеруге неол асылыңда және Абай атамның айтқандай осы үш қасиет адам бойында бірдей табыса, табаноның топырағы көзе суреттік қасиетті адам сол балар өді.

Ғайрат айтқанда, Абайдың он жетінші сарасы адамгершілікке, адалдыққа, ізгілікке, қолым - бейбітші итеруге шақырады. Ақыл арқылы қолыңда ұстап, Ғайраттың көмегімен ағасыңда тузу жолға сала аласың, Жүрек арқылы өзіндік қалтаныңда сақтай аласың еліміздің еткендігі маңылық болады. Ақыл, Ғайрат, Жүректі бірдей ұстасаң, еден ерек, елн сүйген, елі сүйген адамат баларының айдаң онысы!